

Opinia prawna
w sprawie pensum godzin nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych
w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe

I. Przedmiot opinii

Przedmiotem niniejszej opinii prawnej jest udzielenie odpowiedzi, jakie jest pensum nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe

II. Opis sytuacji

„Zwracamy się z prośbą o wyjaśnienie zasadności podniesionego pensum z 18 do 19/20 godzin tygodniowo dla **nauczycieli przedmiotów zawodowych**. Nauczyciel przedmiotów zawodowych jest nauczycielem realizującym teoretyczne przedmioty zawodowe. Według Karty Nauczyciela traktowany jest na równi z nauczycielami przedmiotów kształcenia ogólnego, którzy wymiar tygodniowy mają ustalony na 18 godzin. Nauczyciel przedmiotów zawodowych **nie jest nauczycielem praktycznej nauki zawodu**, który realizuje swoje zadania np.: w Centrum Kształcenia Zawodowego. Nauczyciel przedmiotów zawodowych wykonuje swoje zadania **tylko w szkole** – „przy tablicy” (realizuje przedmioty teoretyczne). Uczniowie praktyczną naukę zawodu w technikum realizują na dwumiesięcznych praktykach zawodowych (klasa III i IV) z którą my nauczyciele przedmiotów zawodowych nie mamy nic wspólnego – odbywają ją w zakładach pracy i jednostkach gospodarczych, w których mają wyznaczonego opiekuna z ramienia instytucji, w której taki staż realizują. Nauczyciele nie prowadzą praktycznej nauki zawodu w dosłownym tego znaczeniu – zajęcia prowadzone są tak, jak wszystkie inne w kształceniu ogólnym. Tym samym czujemy się dyskryminowani i oszukiwani wykonując te same zadania jak nasi koledzy, a realizując podwyższony wymiar godzin. W cyklu rocznym jest to około 36 do 72 godzin, sytuacja taka trwa już od **roku szkolnego 2019/2020 czyli od 5 lat**. Nasi koledzy w innych regionach, miastach Polski pensum tygodniowe mają w wymiarze 18 godzin. **Skąd wynikają te rozbieżności i jaka jest ich podstawa prawna?**

Prosimy o rozpatrzenie naszego problemu i czekamy na odpowiedź. **Nauczyciele przedmiotów zawodowych ZSNiG w Krośnie**”

III. Pytania

1. Czy nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe, w tym ZSNiG w Krośnie obowiązuje pensum 18 godzinne, czy pensum 19 godzinne.
2. Jeżeli nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe obowiązuje pensum 18 godzinne, to co z tą jedną godziną w obecnie realizowanym pensum 19 godzinnym?
3. Czy tą godzinę należy traktować jak godzinę ponadwymiarową?
4. Jeżeli ta godzina jest traktowana jako godzina ponadwymiarowa, czy możemy od dyrektora szkoły żądać zadośćuczynienia?

IV. Podstawa prawna

- 1) Ustawa z 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 984, ze zm.) - art. 42 ust. 3 lp.3, art. 42 ust.7 pkt 3 lit.d.

- 2) Ustawa z 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy - Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 2245) - **art. 6, art. 170.**
- 3) Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz.1287) – **art. 1 pkt 13.**
- 4) Ustawa z dnia 26.06.1974 r. - Kodeks pracy (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1465) – **art. 291 §1.**

V. Analiza prawna

Zgodnie z obowiązującą treścią Karty Nauczyciela nauczyciele kształcenia zawodowego wykonywali swoje obowiązki do 31 sierpnia 2019 r. odpowiednio w ramach następującego pensum:

- **18 godzin tygodniowo** – nauczyciele przedmiotów teoretycznych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych,
- **22 godziny tygodniowo** – nauczyciele praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Ten wymiar pensum wynika z tabeli znajdującej się w art. 42 ust. 3 lp. 3 i 5 Karty Nauczyciela, określającej tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, nauczycieli zatrudnionych w pełnym wymiarze zajęć.

Od 1 września 2019 r. miało obowiązywać ujednolicone pensum nauczycieli praktycznej nauki zawodu. Nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych obowiązywał będzie jednakowy tygodniowy wymiar godzin zajęć i wynosił 20 godzin.

Wynika to z tego, że przepisy art. 42 ust. 3 lp. 3 i 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2018 r. poz. 967 ze zm.) stanowiły, że obowiązkowy tygodniowy wymiar zajęć nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe wynosi 18 godzin, a nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych – 20 godzin. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy - Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 2245), która nowelizuje art. 42 ust. 3 lp. 3 i 5 Karty Nauczyciela podkreślono, że w dotychczasowym stanie prawnym na skutek niejasności przepisów część nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe praktyczne w pracowniach szkolnych ma pensum 18 godzin, a nauczyciele prowadzący kształcenie zawodowe praktyczne w warsztatach szkolnych mają pensum 22 godziny. Od nowego roku szkolnego, tj. od 1.09.2019 r. nauczyciele prowadzący zajęcia z praktycznej nauki zawodu w systemie klasowym nie będą już realizowali pensum 18 - godzinnego, ponieważ nie będą zajmowali stanowisk nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych. Powyższe zmiany dokonano art. 6 i art. 170 ustawy z 22 listopada 2018 r. o zmianie ustawy - Prawo oświatowe, ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 2245).

Jednakże 13 czerwca 2019 r. została uchwalona ustawa (inicjatywa poselska) o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw. Akt ten w art. 1 pkt 13 również znnowelizował art. 42 ust. 3 ustawy – Karta Nauczyciela poprzez wprowadzenie następujących zmian:

- 1) uchylenie w tabeli lp. 5 – czyli regulacji dotyczącej 22h pensum nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych;
- 2) dodanie lit. d w art. 42 ust. 7 w pkt 3 wskazującej, że to organ prowadzący określa tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych z tym, że wymiar ten nie może przekraczać 20 godzin.

Dla powyższych zmian również określono termin wejścia w życie na dzień 1 września 2019 r. Stąd też nowelizacja z 2019 r. w zakresie zmian opisanych w pkt 1) i 2) zastąpiła zmianę przewidzianą w nowelizacji z 2018 r., opisaną powyżej w punkcie 2 dotyczącym tej nowelizacji. Obie ustawy weszły w życie 1 września 2019 r.

Jak wynika z analizy obowiązujących przepisów prawa w systemie oświaty występuje rozróżnienie jedynie na nauczycieli:

- realizujących teoretyczne przedmioty zawodowe;
- realizujących praktyczną naukę zawodu.

Co do pierwszej grupy, nie ma wątpliwości, że dla takich nauczycieli ustawodawca w art. 42 ust. 3 lp. 3 tabeli, ustanowił pensum na poziomie 18 godz..

Natomiast w przypadku nauczycieli praktycznej nauki zawodu, zgodnie z przywołaną na wstępie regulacją ustalono, że pensum określa organ prowadzący, jednak jego wymiar nie może przekraczać 20 godzin (art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy – Karta Nauczyciela).

Oznacza to, że ustawodawca w art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. d ustawy – Karta Nauczyciela uregulował od 1 września 2019 r. dla organu prowadzącego kompetencję do określania w drodze uchwały tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych z tym, że wymiar ten nie może przekraczać 20 godzin.

Rada Miasta Krosna w uchwale Nr XI/297/19 z dnia 30 sierpnia 2019 r. w §6 lp. 7 (Dziennik Urzędowy Województwa Podkarpackiego z 2019 r. poz. 4669) ustaliła pensum godzin dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu we wszystkich typach szkół i na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w wymiarze 20 godzin.

VI. Podsumowanie – odpowiedź na pytania

Analiza powyższych norm prawnych w kontekście zadanych pytań prowadzi do wniosku:

Ad.1. Pensum nauczyciela przedmiotów zawodowych odnosi się do liczby godzin pracy, jaką nauczyciel musi przepracować w ciągu tygodnia. Jest to określona liczba godzin, która jest wymagana od nauczyciela, aby spełnić swoje obowiązki związane z nauczaniem przedmiotów zawodowych. Pensum nauczyciela przedmiotów zawodowych wynosi 18 godzin lekcyjnych w przypadku nauczycieli zatrudnionych na pełny etat, zgodnie z przepisami art. 42 ust. 3 lp.3 Karty Nauczyciela. Pensum godzin dla nauczycieli przedmiotów zawodowych zawsze obowiązywało w wymiarze 18 godz. Oznacza to, że nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe w ZS NiG w Krośnie **obowiązuje pensum 18 godzinne**, a nie pensum 19 godzinne.

Ad.2 i 3. Jeżeli nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych w kształceniu zawodowym w ZS NiG w Krośnie realizował pensum 19 godzinne (co nie wynika z przepisów prawa) przy obowiązującym 18 godzinnym pensum (art.42 ust.3 lp.3 KN),

to tą jedną godzinę ponad 18 godzinne pensum należy traktować jako godzinę ponadwymiarową.

Ad. 4. Roszczenia ze stosunku pracy, podobnie jak roszczenia wynikające z innych stosunków prawnych, generalnie ulegają przedawnieniu. Strony stosunku pracy mogą więc dochodzić swoich praw w granicach czasowych wyznaczonych przez okres przedawnienia.

Zgodnie z art. 291 §1 Kodeksu pracy roszczenia ze stosunku pracy, zarówno majątkowe, jak i niemajątkowe, zasadniczo ulegają przedawnieniu z upływem trzech lat. Dotyczy to m.in. roszczeń pracowników o wypłatę wynagrodzenia i innych świadczeń pieniężnych czy roszczeń o urlop wypoczynkowy lub ekwiwalent urlopowy.

Bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od daty wymagalności roszczenia, tj. od dnia, w którym powinno być ono spełnione. W wielu przypadkach dzień ten określony jest w przepisach ustawowych lub zakładowych - przez wskazanie daty lub maksymalnego terminu, w którym świadczenie powinno być spełnione.

W związku z powyższym dla wspomnianych nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych w kształceniu zawodowym w ZSNIg w Krośnie powstaje roszczenie za okres trzech lat od daty złożenia przez nauczycieli wezwania pisemnego do dyrektora o wypłatę należnych wynagrodzeń za godziny ponadwymiarowe, które wynikają wadliwego prawnie ustalonego pensum godzin, tj. w wymiarze 19 godzin.

Każdy nauczyciel winien sporządzić zestawienie tych godzin ponadwymiarowych i zażądać od dyrektora ZSNIg w Krośnie wypłaty należnego wynagrodzenia z okresu trzech lat.

W przypadku braku reakcji dyrektora na roszczenie nauczycieli za wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe w przedmiotowej sprawie, istnieje możliwość poinformowania o tej sprawie Okręgowego Inspektora Pracy PIP w Rzeszowie lub wniesienie powództwa do Sądu Pracy w Krośnie.

Rzeszów. 15.01.2024 r.

**Opracował: Stanisław Kłak - doradca ds. prawnych: specjalista prawa pracy
i ubezpieczeń społecznych, prawa oświatowego
oraz prawa związkowego**

Doradca ds. prawnych
prawo pracy i prawo oświatowe

mgr Stanisław Kłak